

Lillemark II

NÆM 2002:126

KUAS FOR 2003-2122-0223

NÆSTVED MUSEUM 2003

NÆM 2002:126

Lillemark II

Beretning for prøvegravning ved Lillemark, Rønnebæk sogn, Hammer herred, Præstø amt

Lokalitetens data:

NÆM j.nr. 2002:126; KUAS j.nr. FOR 2003-2122-0223

Udkant af bopladsområde med enkelte råstof- og kogestensgruber, datering sandsynligvis ældre jernalder.

Lillemark/Nygårdsvej 225-240, Rønnebæksholm, Rønnebæk sogn, Hammer herred, Præstø amt
Stednr. 05.04.08

4 cm kort nr. 1512 IV SV

Indholdsfortegnelse:

Undersøgelsens forhistorie	s.2
Data	s.2
Topografi	s.2
Målesystem	s.3
Tegning og foto	s.3
Forløb og metode	s.3
Afslutning	s.4
Tegningsliste	s.5
Fundliste	s.5
Anlægsliste	s.5

Bilag:

Udsnit af 4 cm kort

Kopi af kortbilag III fra lokalplan

Oversigtplaner (T1-2), 1:500 nedsat 50%

Profilplan (T3), 1:20

Undersøgelsens forhistorie

Undersøgelsen blev foretaget i forbindelse med en byggemodning af området ved Nygårdsvej i den sydøstlige del af Næstved By, Næstved Kommunes lokalplan B38.1-2.

Anlægsmyndighed var Næstved Kommune. Da Næstved Museum allerede tidligere havde fundet bopladsspor og muligvis brandgrave ved undersøgelser på den vestlige del af lokalplanområdet (NÆM 1995:119, Lillemark) var forventningen, at der også ville kunne påtræffes bopladsspor på den østligste del af plateauet.

Byggemodningen af området var allerede påbegyndt før Næstved Museum fik mulighed for at foretage en prøvegravning. Derfor blev prøvegravningen iflg. aftale med Birte Grand fra Lyngkilde A/S tilrettelagt således, at den generede anlægsarbejdet mindst muligt samtidig med, at de relevante områder dog kunne undersøges på tilfredsstillende vis.

Man var fra bygherres side af den overbevisning, at området allerede var undersøgt i forbindelse med udgravningerne i 1995, hvilket forklarer den sene henvendelse.

Et budget på 16.550,00 kr. blev godkendt til prøvegravningen. Bygherren stillede selv maskinkraft (Entreprenørfirma Kurt Petersen A/S, Næstved) og landmåler til rådighed.

Data

Undersøgelsen fandt sted fra den 23. til den 25. september 2003. Ansvarlig leder var museumsinspektør Thomas Roland, Næstved Museum. Daglig leder var cand. mag. Malene Refshauge Beck.

Vejret var alle tre dage præget af solskin med enkelte skyer og en del blæst.

Topografi

Lokaliteten ligger syd for Rønnebækken i den sydøstlige udkant af Næstved By. Det aktuelle byggemodningsområde ligger på den østligste del af et plateau. Selve lokalplanområdet kan opdeles i fire mindre områder. Den nordligste del af området udgøres af det ret lavtliggende (ca. kote 9,70) flade område ned mod Rønnebækken. Herfra stiger terrænet sydover op mod en markant lille højning (kote 13,00), hvor der på toppen ligger et mindre kratomvokset vandhul. Da vandhullet ligger på det højeste punkt i området kan det formodes, at det er kunstigt skabt. Fra højningen skræner terrænet forholdsvis kraftigt ned mod en lavning (kote 9,75) der skærer sig ind i plateauet og således danner en afgrænsning mellem den ret markante nordlige højning og et lavere men til gengæld mere plant plateau (kote 11,37) sydligst på byggemodningsarealet. Især dette sydlige plateau, der nærmest kommer til at fremstå som en lille holm omgivet af lavereliggende områder mod nord, øst og syd, syntes at være et oplagt sted for fund af oldtidsbebyggelse.

Undergrunden var ret varieret indenfor det forholdsvis lille område. Undergrunden bestod gennemgående af moræneler. Nogle steder – især på den nordlige højning var der tale om ren ler, andre steder var der en del sten og grus og især ret store flintknolde iblandet leret. På den østligste del af den nordlige højning blev der i søgegrøft 4 påtruffet et ca. 10 cm tykt sterilt lag af rødgult grusholdigt sand som også blev konstateret, da man lavede udgravninger i området i 1995.

På det sydlige plateau bestod undergrunden af mere sand- og grusblandet ler. På det flade område ned mod Rønnebækken var der ligeledes mere sand blandet i leret. I lavningen var der ovenpå undergrundens rene ler dannet et humøst tørveagtigt lag. Dette lavtliggende område har tydeligvis stået helt eller delvist under vand i længere perioder.

Muldlaget var mellem 20 og 40 cm tykt, bortset fra lavningen hvor muld og tørvelag nåede op på en tykkelse på tilsammen over 1 m.

Målesystem

Målepunkter blev udsat med en totalstation af en landmåler fra Landinspektørsammenslutningen i søgegrøft 1 i vejtraceet. Målepunkt 602 svarer til koordinat x120396/y87254. De indmålte koordinater kan indpasses i det landsdækkende System 34.

Ud fra de af ham afsatte målepunkter blev de øvrige søgegrøfter indmålt og tegnet på en oversigtsplan i målestoksforhold 1:500.

Tegning og foto

Der blev ikke lavet nogen fotodokumentation af prøvegravningen. Ud over oversigtsplanen i målestok 1:500 er der ikke lavet nogen fladetegninger, da anlæggene var så få og spredte, at det ikke skønnedes nødvendigt. De snittede anlæg er tegnet i målestok 1:20.

Forløb og metode

Der blev gravet 7 søgegrøfter (nummereret S1-7) af 2 meters bredde. I alt er der gravet 985 m søgegrøft. Dvs. at 1970 m² af arealet er prøvegravet svarende til ca. 15 %.

Den ene grøft (S1) blev lagt i vejtraceet, således at den omtrent fulgte traceets forløb. Grøften blev udstukket med landmålerstokke af arbejdsformanden og denne udstikning blev fulgt af maskinen. De øvrige 6 grøfter blev lagt med jævn afstand i området således at afstanden mellem dem kun i få tilfælde overskred 20 m. Søgegrøfterne er orienteret efter lokalplanområdets form og vender dermed nærmest NV-SØ.

Ud over de regulære søgegrøfter overværede undertegnede entreprenørens muldafrømning på den nordligste del af vejtraceet i det lavtliggende område ned mod Rønnebækken, her var intet at bemærke.

Muldafrømningen foregik med en gravemaskine med en 2 m bred traceskovl, stillet til rådighed af entreprenørfirma Kurt Petersen A/S, Næstved.

Anlæg blev nummereret A1 – A7.

Da mængden af anlæg var ubetydelig blev de fleste snittet med skovl/spade og registreret, ingen af gruberne blev fuldstændig tømt.

I den nordlige del af vejtraceet dvs. i søgegrøft 1 samt i grøft 3 blev hovedparten af anlæggene fundet. Det drejer sig om en mindre koncentration af gruber med ildskørnede sten (kogestens/ildgruber), samt enkelte gruber der mere har karakter af at være råstofgruber (lertagning) opfyldt med bopladsaffald. Der blev ikke registreret nogen sikre stolpehuller.

På trods af at gruberne kun blev snittet og ikke tømt dukkede der er forholdsvis stort fundmateriale op.

Fra A1 fem groftmagrede sideskår i ret dårlig forfatning og et enkelt flintafslag med rester af cortex.

Fra A3 en grisekæbe samt en del mindre knogler, to skår af groftmagret keramik (nærmere datering end oldtid ikke umiddelbart mulig), samt to ret grove flintafslag, det ene med en smule retouche.

Fra A4 en del keramik, blandt andet flere randskår nogle er afrundede og udsvajede enkelte har en svag facettering af randen. Et af skårene er muligvis ornamenteret med tre tynde indridsede riller, det var på grund af skåret ringe størrelse umuligt at afgøre, om rillerne løb lodret eller vandret.

Randskårene synes at pege på en datering af keramikken til ældre jernalder.

I hele området kunne der i muldlaget findes flintafslag, de fleste af ret grov karakter. Der blev ikke konstateret regulære redskaber.

Hele området – men især den lavtliggende del var gennemskåret af drænrør.

Afslutning

Anlægssporene på Lillemark II skal formodentlig tolkes som resterne eller udkanten af et større bopladsområde. Et aktivitetsområde i udkanten af selve bopladsen, hvor de egentlige bygninger har ligget på den højeste del af området umiddelbart vest for de registrerede anlæg. Dette område er ikke undersøgt før byggeriet gik i gang og regulære bopladsspor kan derfor være ødelagt. De undersøgte anlæg repræsenterer både ildgruber og råstofgruber opfyldt med bopladsaffald. Dateringen må foreløbig sættes til ældre jernalder.

Malene R. Beck

10. oktober 2003

Tegningsliste:

Tegn. 1: Oversigtsplan over den nordlige del af området, mål 1:500

Tegn. 2: Oversigtsplan over den sydlige del af området, mål 1:500

Tegn. 3: Snittegning af anlæg 1, 3 og 4-6, mål 1:20

Fundliste:

Fra A3

y1: Grisekæbe og en del mindre knogler og knoglefragmenter, enkelte hvidbrændte.

y2: Små skår af groft magret keramik, datering oldtid (bronze- eller jernalder).

y3: To ret grove flintafslag, det ene med en smule retouche.

Fra A4

y4: Knogle, muligvis fra ko.

y5: Keramik – 12 skår. 3 randskår med afrundet let fortykket udsvajet rand. Det ene randskår er svagt facetteret. Godset ret groft magret. Et af sideskårene muligvis ornamenteret med tre tynde riller, det er svært at vurdere, om rillerne har været lodrette eller vandrette. Keramikken skal sandsynligvis dateres til ældre jernalder, en datering til yngre bronzealder kan dog ikke helt udelukkes.

Fra A1

y6: 5 groftmagrede sideskår i dårlig forfatning (meget porøse).

y7: Et afslag med rester af cortex.

Anlægsbeskrivelse:

A1: (5) Sortbrunt humøst sandet ler

A2: Trækulsfarvet plet 60 cm diam. 4-5 cm dyb, flad bund.

A3: (3) Mørk gråbrun humøs ler spættet med trækulsnister og mod bunden små pletter af gult ler; (4) gult ler

A4: (3) Mørk gråbrun humøs ler spættet med trækulsnister og mod bunden små pletter af gult ler

A5: (1) Mørk gråbrun trækulsholdigt sandet ler; (2) gråbrunt sandet ler, homogent

A6: (1) Mørk gråbrun trækulsholdigt sandet ler

A7: Trækulsfarvet plet 40 cm i diam., 3-4 cm dyb. Enkelte meget små stykker hvidbrændt flint.